

Plaatselijke aanduiding monument

Lange Hezelstraat 63/Pijkestraat 8

Aanwijzingsbesluit

n.t.b

ID-code

2992

Redengevende omschrijving van het monument

INLEIDING

Woon-winkelpand op de hoek van de Lange Hezelstraat en Pijkestraat. In 1904 vestigde de bakker L. Th. Scheepers hier zijn bakkerij. Er werden nieuwe gevels opgetrokken en een bakkerij met winkelpui gebouwd. Inwendig is het pand vermoedelijk van oudere datum. De Lange Hezelstraat is een van de oudste straten van Nijmegen en verbond de Grote Markt met de voormalige Hezelpoort, één van de oude toegangspoorten tot de oude vestingstad. De bebouwing bestond in eerste instantie voornamelijk uit woonhuizen. Na de ontmanteling van de oude vestingwerken en de realisatie van de nieuwe stadsuitleg ontwikkelde de straat zich tot winkelstraat vanwege de gunstige ligging naast de Grote Markt. De handel verplaatste zich in deze periode in toenemende mate van het marktplaats naar de winkel. Beroepenlijsten en het bevolkingsregisters bevestigen dit beeld: het aantal ambachtslieden in de straat nam sterk af, terwijl het aantal winkeliers tot ca. 1900 verdubbelde. Bovendien werden er alleen al in het laatste kwart van de 19de eeuw ruim 50 vergunningaanvragen gedaan voor het plaatsen van een nieuwe winkelpui. Het resultaat is een eclectische mix van bebouwing uit verschillende perioden en waarin wonen en winkelen werd gecombineerd.

De Nijmeegse architect Oscar Leeuw ontwierp in 1903 in opdracht van bakker Scheepers een nieuwe gevel inclusief winkelpui. Dit plan is echter om onbekende redenen nooit uitgevoerd. De bestaande architectuur vertoont wel overeenkomsten met het ontwerp en met de stijl van de architect, maar is in meer eenvoudige vorm gerealiseerd. Het toepassen van onder meer decoratieve en constructieve elementen van gekleurde baksteen of verblendsteen, brede daklijsten met gootklossen en markante schoorstenen zijn kenmerken van Leeuw zijn architectuur. Het is echter onbekend of Oscar Leeuw bij de uitvoer van dit plan betrokken was. De gevel vertoont invloeden van Art Nouveau, Neo Renaissance en Chaletstijl en is daarmee representatief voor de Overgangsarchitectuur. Deze term wordt gebruikt voor gebouwen die kort na 1900 zijn gebouwd en die een overgang vormen van de 19de-eeuwse neostijlen naar een meer moderne architectuur die niet of nauwelijks aan historische stijlelementen gebonden is. De winkelpui van de bakkerij is uitgevoerd in de voor die tijd erg moderne, maar sobere uitvoering van de Art Nouveau-stijl. Het betreft een hoekwinkelpui, een type dat een aparte plek inneemt in de algemene ontwikkeling van winkelpuien. Dit komt omdat de hoekwinkelpui al sinds de 16de en 17de eeuw in allerlei variaties voorkomt. Het oudste type, waarbij de hoek werd afgeschuind en de rest van de pui in een rechte hoek samenkomt, is niet alleen bij nr. 63 toegepast, maar ook bij nr. 11. Deze pui vertoont qua materialen en detaillering veel overeenkomsten met de pui van nr. 63. Het ligt daarom voor de hand dat beide puien door dezelfde architect, vermoedelijk Oscar Leeuw, zijn ontworpen.

OMSCHRIJVING VAN HET MONUMENT

Het woon-winkelpand ligt met de voorgevel aan de Lange Hezelstraat en de zijgevel aan de Pijkestraat. De toegang tot de bakkerij bevindt zich op de hoek. Twee deuren in de zijgevel bieden toegang tot het achterhuis en de bovenwoningen. Het pand is opgebouwd op een rechthoekige plattegrond en bestaat uit drie bouwlagen met afsluitend een afgeknot schilddak gedekt met blauw gesmoorde tuile-du-nord

Vervolgvel

1

dakpannen. De gevels zijn van schoon metselwerk in kruisverband, waarbij belangrijke constructieve en decoratieve elementen worden benadrukt door middel van blauw en turquoise geglazuurde baksteen. De gevels eindigen met siermetselwerk en daarboven een fries van zwarte en witte vierkante tegels met afsluitend een geprofileerde daklijst die wordt ondersteund door gootklossen voorzien van houtsnijwerk. Het geheel springt iets naar voren ten opzichte van de rest van de gevel. Ter hoogte van de verdiepingsvloer smeedijzeren muurankers. Op de begane grond bevindt zich de winkelpui. Deze is in de voor- en zijgevel gevat tussen twee hardstenen pilasters en wordt overspannen door een ijzeren latei. De pilasters hebben een vierkant basement, een uitbuikende schacht met afgeronde hoeken en een fantasie-kapiteel in Art Nouveau-stijl. De ijzeren zwik tussen de latei en het pilaster heeft een decoratieve invulling gekregen. De muren van de twee gevels worden opgevangen door twee ijzeren korbelen met dezelfde decoratie als de eerder genoemde zwikken. De winkelpui heeft een invulling van een grote glazen etalage met zes bovenlichten (rechts) en drie bovenlichten (links) onder een rondboogvormige afsluiting. De pui was van oorsprong geplaatst op een basement van roosters, maar deze is in het verleden dichtgezet met donkergroene mozaiektégels. Dit is vermoedelijk in de jaren '70 gebeurd toen de winkel is ingericht als bloemenwinkel.

De voorgevel heeft op de verdieping een balkon met smeedijzeren hekwerk. De dubbele deuren zijn voorzien van zijlichten, bovenlichten en gevat in een segmentboog. De tweede verdieping heeft twee stolpramen – het glas is van recente datum – in een segmentboog met hardstenen lekdorpels. De zijgevel eindigt met een – voor de art nouveau zo kenmerkende – opstaande dakstuk met aan weerszijde een schoorsteen waarvan het gemetselde rookkanaal naar beneden in de gevel doorloopt en eindigt ter hoogte van de eerste verdieping (links) en begane grond (rechts). De topgevel van het opgaande dakstuk is voorzien van drie blauw en turquoise gekleurde segmentbogen met in het midden een stolpraam met bovenlicht. Naast het dakstuk bevindt zich nog een aangekapte dakkapel. De stolpramen op de eerste verdieping hebben een hardstenen latei met daarboven een segmentboog; de ramen op de tweede verdieping alleen een segmentboog.

N.B. Het interieur van het pand is niet bezocht, met uitzondering van de bakkerij. De bovenverdiepingen worden verhuurd als appartementen. In de bakkerij is een tegelwand bewaard gebleven en een aantal stucplafonds.

WAARDERING

Het pand is van architectuurhistorische waarde als voorbeeld van een woon-winkelpand gebouwd in stijl van de overgangsarchitectuur. De winkelpui valt op door de hoge kwaliteit van materialen en detaillering en als voorbeeld van een hoekwinkelpui uitgevoerd in een sobere art nouveaustijl. De gevels zijn vermoedelijk door de architect Oscar Leeuw ontworpen en zijn van belang als vroeg voorbeeld in zijn oeuvre. De voormalige bakkerij is van stedenbouwkundige waarde als hoek beëindiging van een aaneengesloten gevelwand van de Lange Hezelstraat en de markante ligging op de hoek met de Pijkestraat. Cultuurhistorische waarde als uiting van de groeiende welvaart die plaatsvond na de industriële revolutie en het opbloeien van een consumentenmaatschappij die de bouw van een groot aantal woon-winkelpanden, in de binnenstad, tot gevolg had en zich met name concentreerde in de Lange Hezelstraat.

Vervolgvel

2

Bronnen:

Jetten, M., Kersten, M., Pierik, T. en Wouters, F., *Soliede waren, rijke keuze, billijke prijzen: Winkelpuien van de Lange Hezelstraat in hun historische omgeving*, Nijmegen 1991.

Jehee, J. *Winkelpuien in Nederland. Ontwikkeling en architectuur*, Amsterdam 2015.

Website Noviomagus.nl (geraadpleegd op 7 september 2022)

Beeldbank Regionaal Archief Nijmegen

Kadastrale tenaamstelling	gegevens september 2022
Kadastrale aanduiding	NMG00
Gemeente:	Nijmegen
Sectie:	C
Nummer(s):	5812

foto's op vervolgblad

Vervolgvel

3

Foto van de Lange Hezelstraat met achter de zwarte auto de voormalige bakkerij op de hoek met de Pijkestraat, 1930-1935 (bron: Regionaal Archief Nijmegen, documentnummer: F19191).

Noviomagus.nl

Vervolgvel

4

Foto van het pand in 1978 toen het nog een bloemenwinkel was (bron: Regionaal Archief Nijmegen, documentnummer: F78414)

Vervolgvel

5

De bakkerij heeft de ingang op de hoek

Vervolgvel

6

De winkelpui

Vervolgvel

7

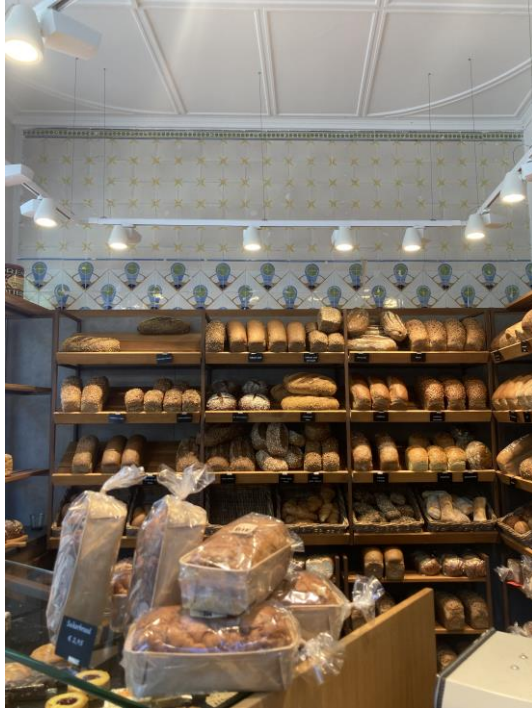
Vervolgvel

8

De winkelpui van Lange Hezelstraat 10 heeft een vergelijkbare opzet en ornamentiek (bron: Regionaal Archief Nijmegen, documentnummer: DF3339).

Vervolgvel
9

Monumentenregister Nijmegen

Lange Hezelstraat 63 / Pijkestraat 8, ID-code 2992

